

אל"מ אילן רמון - (20 ביוני 1954 - 1 בפברואר 2003)

ליקט, כתב וערך: אילן רום, אשדוד ינואר 2007
במלאת 4 שנים לנפילתו של אילן רמון יהי זכרו ברוך

טייס החלל הישראלי הראשון. שימש מומחה מטען בצוות מעבורת החלל קולומביה במסגרת משימה STS-107.
ב-1 בפברואר 2003 נספה יחד עם צוות המעבורת, שהתפרקה עם כניסתה לאטמוספירה של כדור הארץ.

ילדות

בשנת 1980 ראש הממשלה דאז מר מנחם בגין ז"ל יחד עם הקבינט הביטחוני הבינו שאיום הגרעין העיראקי בידי של סאדם חוסיין הולך ומהווה סכנה קיומית ממשית למדינת ישראל וכי כל הדרכים הדיפלומטיות נכשלו ולכן נשארה רק האופציה הצבאית: השמדת הכור הגרעיני "אוסיראק" ההולך וניבנה בעיראק - ביצוע המשימה הוטל על חיל האוויר.

בחיל האוויר של אותם ימים לא היה מטוס תקיפה עם יכולת טיסה הלוך ושוב ללא צורך בתדלוק אווירי שיבצע את המשימה.

הגורל התערב בצורת ביטול הזמנת מטוסי ה F-16 שארה"ב עמדה לספק לאיראן בעקבות שינוי המשטר ועליית חומייני לשלטון. הוחלט שהמטוסים יסופקו לישראל, מייד נבחרו 10 טייסים מובילים מחיל האוויר שיצאו לקורס הסבה בארה"ב - אילן רמון היה צעיר הטייסיים שנבחרו.

ע"פ תוכנית מבצע תקיפת הכור הגרעיני, הוחלט שעשרת הטייסיים בארה"ב יבחנו בחשאי את טווח המטוס יחד עם יכולות התדלוק והתקיפה שלו. עמוס ידלן היה בן עשרת הטייסיים שהיו עם אילן רמון בארה"ב, כך סיפר עליו "בהסבה אילן למד את האנגלית, למד את הנהלים של האמריקאים, למד את ה F-16 פשוט תלמיד חכם. הוא היה הצעיר מכולנו, אבל זה לא הפריע לו. הייתה לו את הנוכחות המקצועית שלו, המיוחדת, ששמה אותו במקום שכולם מעריכים אותו ואף אחד לא רואה בו איזשהו איום. זה היה מאוד יפה לראות את זה. האמריקאים מתו עליו - גם האמריקאים".

עם החזרה לארץ וקבלת המטוסים, אילן רמון היה קצין הניווט בטייסת הסילון הראשונה והיה אחראי לתכנון נתיבי הטיסה, נתיבים חלופיים, כמויות דלק וכד' ולמעשה היה שותף בתכנון המבצע הכי סודי של מדינת ישראל באותם ימים.

כל משתתפי המבצע היו טייסיים וותיקים - מפקד בסיס, מפקדי טייסות, סמ"טים בכירים וכולם בעלי משפחות, מקומו באיוש הצוותים כלל לא הובטח.

לפני אילן רמון בציוות המטוסים היו לפחות עוד כ-3 טייסיים וותיקים ומוערכים, אבל אילן בעקשנותו החליט שהוא למבצע הזה יצא ויהי מה, לחגי כץ ידידו ואחד מטייסיי המבצע אמר "לא ייתכן שאני עשיתי את כל העבודה השחורה והכנת את המפות ונתיבי הטיסה, ובסופו של דבר אני אשאר בטייסת, אין שום סיכוי".

אילן רמון צדק, הוא היה רק בן 27, רווק וטייס רגיל בטייסת, אבל זכה להיות חלק משמיניית הטייסיים שעתידיים להסיר את איום השמדת מדינת ישראל.

הוא נבחר להיות האחרון שיתקוף את הכור, המקום עם סיכויי ההיפגעות הכי גדולים בהתקפת פתע עקב כך שכלל שהזמן עובר ההגנה האווירית מתעוררת ואין מי שישמור עליו מאחור, אבל הוא קיבל זאת בצורה מקצועית ושקטה - אם היו חששות בליבו, אף אחד לא ידע על כך.

ב 7 ליוני 1981 בשעה 16:01 המריאו מבסיס עציץ 8 מטוסי F-16 ארבעה מטייסיי הסילון הראשונה וארבעה מטייסיי אבירי הצפון 8 מטוסי F-15 להגנה ופתחו למעשה את מבצע השמדת הכור העיראקי "אוסיראק" ליד בגדאד - "מבצע אופרה" החל.

הטייס האחרון במבנה השני (מבנה אשכול) בנץ (הכינוי בחיל האוויר ל F-16A) מס' 243 - היה אילן רמון בדרך לתקיפה המבצעית הראשונה שלו. המבצע פעל כמתוכנן, המטוסים הגיעו בהפתעה מוחלטת ותקפו את המטרה, רגעי מתח אחדים סיפק אילן רמון, כך מספר אל"מ אמיר נחומי (מפקד טייסת אבירי הצפון דאז) מוביל מבנה אשכול "אחרי התקיפה זה הזמן להתפקד, רז קורא לטייסיים לדווח על מצבם אך, אשכול 4 אינו מגיב, רז קרא בקשר שנית אשכול 4, אתה בסדר? ואז נשמע קולו של אילן רמון בסדר, בסדר - נשמע בסדר, אילן היה עסוק בתמרונים התחמקות מורכבים מאד ולכן לא ענה בקשר, אבל התנשפיותיו נשמעו היטב....

אילן רמון נולד ב'20 ביוני 1954 ברמת גן. בעת שלמד בבית הספר היסודי עברה המשפחה לגור בבאר שבע בה עברו עליו רוב שנות נעורו. כנער הוא היה רציני, אהוב, מקובל ומצטיין בכל תחום ובכל אשר נגע.

את לימודיו התיכוניים סיים בתיכון מקיף ג' בעיר ומייד לאחר מכן התגייס לצה"ל.

(לזכרו עיריית באר שבע חנכה פארק שעשועים לילדים עם מתקנים בצורת חללית הנושא את השם "פארק אילן רמון")

צה"ל - תקופה ראשונה

עד רגע הגיוס לא ידע אילן רמון לאיזה חיל יתגייס, פגישה מקרית עם נציג חיל האוויר הובילה אותו אל שורת המבדקים לקורס טיס.

ברצינות והנחישות האופייניים לו אילן רמון עבר את כולם ובאוגוסט 1972 התחיל את קורס 75, שנתיים לאחר מכן סיים את הקורס כמצטיין.

ראש אמ"ן הנוכחי, האלוף עמוס ידלן אמר עליו "אחרי מלחמת יום הכיפורים הדרכתי בשלב הבסיסי של קורס-טיס, שאז עוד היה שלב שטסיים בו. הייתי סגן צעיר ואילן היה חניך בקורס מספר 75. זה היה המקום הראשון שבו זיהיתי אותו כסטריאוטיפ מיוחד. בחור צנוע, שקט, רגוע. לא שלא היו לו אמביציות, אבל לא ראו את זה עליו. הוא היה חניך למופת, מקצוען, מסודר, עובד כמו שצריך.

"כבר בבסיסי, הייתה לאילן נטישה. נתפסו לו ההגאים בצוקית והוא הצליח לנטוש. בצוקית אין כיסא מפלט וצריך פחות או יותר להעיף את החופה ולקפוץ מתוך התא עם המצנח. זה לא קל לחניך אחרי נטישה די טראומטית שכזו, אבל הוא חזר לטוס ולא ראו את זה עליו".

את ראשית דרכו בחיל האוויר החל על מטוסי סקייהוק ובהמשך הטיס מטוסי מיראז'. כדרכו בכל דבר, גם את הטיס לקח ברצינות והיה טייס מקצועי שהצטיין בכל תחום בו נגע - רבים בחיל ראו בו הבטחה לעתיד.

על תקופה זו סיפר עמוס ידלן "ב-1976 נפגשנו בטייסת נשר. אני הייתי סמ"ט ב' ואילן טייס צעיר שהגיע מההסבה למיראז'. בתקופה הזאת היו לנו הרבה מאוד שעות גם של טיסות ביחד וגם של הרבה נסיעות ביחד. הוא באר-שבעי, אני גרתי בקיבוץ חצרים, לכן הכיוון שלנו הוא אותו כיוון. היינו נוסעים וחוזרים לבסיס יחד באותו כרמל דוכס.

זאת הייתה תקופה אחרת, שירתנו בבסיס בסיני שהיה עוד בשלבי הקמה. חוץ ממסלול טיסה וכמה מבנים לא היה שם כלום. האווירה הייתה מאוד חלוצית ושנינו הרגשנו מאוד טבעי - אני בא מקיבוץ של חלוצים ואילן בא מבית של הורים מאוד מיוחדים. היינו צריכים לבנות טייסת חדשה והייתה בזה חדות יצירה נהדרת. מצד שני, התרחקנו מהחזית, שהייתה אז יותר בצפון. הטייסת שלנו עוד לא הייתה מבצעית ואנחנו לא אהבנו את זה. לא אהבנו להיות רחוקים ורצינו להיות במקום שבו מזנקים כל יום למיגים. אבל, זה בדיוק אילן. אילן הוא חייל לדוגמה, אתה נותן לו את המשימה ואתה לא רואה עליו את הצדדים השליליים, רק את הצדדים החיוביים. ברוח השקטה שלו הוא ידע לתת את ההערות הנכונות.

בדרך כלל, הצעירים בטייסת צריכים להיות אופוזיציה. אבל אילן לא יכול להיות אופוזיציה. אילן נולד קואליציונר והיה פשוט כיף שיש לך כזה בחור בטייסת. בתור סמ"ט ב' יכולתי להטיל עליו כל משימה וידעתי שבלי הרבה קיטורים, עם מוסר-עבודה גבוה הוא יעשה את העבודה.

אני לא יכול למצוא אנקדוטות שיש בהן התפרחויות, כי הוא לא היה פרחח. אני לא יכול למצוא אנקדוטות של השמצות, כי הוא לא היה משמיץ אנשים. הוא היה פשוט שונה מהטייסיים האחרים. האווירה בטייסת הייתה תחרותית, קצת פרועה. בכל זאת, בסיס חדש, מחוץ לגבולות ישראל, היו לנו את כל התנאים להיות פראי אדם. אבל אצל אילן זה פשוט לא היה באופי. אני אומר שהוא לא היה תחרותי, אבל זה לא אומר שהוא לא שאף לשלמות, שהוא לא היה רוצה לנצח בכל קרב. אבל לא ראו את זה עליו. זה לא יצא ממנו החוצה, זה לא הוקרן החוצה. היה לו את השקט שלו."

זה היה הזמן לדווח לחפ"ק על הצלחת המבצע, מפקד התקיפה אל"מ זאב רז דיווח פחמן מאיזמל 1, איזמל ואשכול צ'ארלי כולם.."

לימודים ומשפחה

בהמשך השירות אילן רמון התקדם עד שהגיע לתפקיד סמ"ט ב' .
ב 20 לינואר 1982 התנגשו באוויר שני ניצים מטייסת הנגב כשאת אחד מהם הטיס אילן רמון, שני הטייסים צנחו בשלום אך המטוסים אבדו.
במלחמת שלום הגליל צבר אילן ניסיון קרבי עשיר ובאפריל 1983 פרש מצה"ל.

עם הפרישה החל אילן ללמוד הנדסת אלקטרוניקה ומחשבים באוניברסיטת ת"א. פרופ' חגית מסר-ירון, המדענית הראשית של משרד המדע - שהכירה את רמון עוד מתקופת לימודיו בתיכון והייתה מרצה שלו באוניברסיטה - הגדירה את אילן רמון כ"סטודנט טוב".

באותם ימים התחתן אילן עם רונה חברתו והחל להקים את משפחתו. רונה ואילן רמון הרחיבו את המשפחה והביאו לעולם 4 ילדים (אסף, יפתח, טל ונועה), אף אחד לא התפלא כשגם במימד זה של חייו אילן התגלה כאיש משפחה רציני, שאפתן, מסור ואוהב.

אילן כהרגלו לכל אשר פנה הביא ברכה בכל זמן ובכל מקום.
עם סיום לימודיו הצטרף לצוות פיתוח מטוס הלביא ולמספר פרויקטים ביטחוניים אחרים. ב 1988 חזר אילן לצבא, כך סיפר לביטאון חיל האוויר " החלטתי לחזור לחיל-האוויר, כי הגעתי למסקנה שעם קצת מזל והצלחה, אני יכול להגיע לתפקיד מאוד מעניין, שבאותה תקופה לא הייתי מוצא לו מקבילה באזרחות, מראש קבעתי, שהיעד שלי הוא להיות ראש מחלקת אמצעי לחימה. זה תפקיד שמתמקד במטוסים ובטכנולוגיות מתקדמות מאוד, והתחום הזה עניין אותי וקרץ לי בגלל לימודי ההנדסה"

צה"ל – תקופה שנייה

עם החזרה לחיל האוויר, אילן התמנה מייד לסמ"ט א' בטייסת פאנטומים ולאחר מכן למפקד טייסת F-16.

בשנת 1992 התמנה לראש ענף במטה חיל האוויר ושנתיים לאחר מכן אילן רמון בדרגה הרצינית והבלתי מתפשרת הגיע לתפקיד אשר בגללו חזר לצבא - ראש מחלקת אמצעי לחימה בחיל האוויר.

בתפקיד זה שירת 3 שנים עד שניבחר לצאת לארה"ב ב 1998 ולהכניס את מדינת ישראל לעידן החלל ע"י כך שיפרע את הבטחתו של הנשיא האמריקאי ביל קלינטון לשמרון פרס ויצטרף לנאס"א בכדי להיות האסטרונאוט הישראלי הראשון בחלל.

בראיון סיפר רמון כיצד נודע לו על שנבחר להיות הישראלי הראשון בחלל: "ערב בהיר אחד התקשר אלי מישהו ממחלקת קצינים בחיל האוויר, שזה כוח אדם.

הייתי בתפקיד עמוס וניסיתי לסיים את היום, להגיע הביתה סוף סוף. הוא אמר לי 'אתה רוצה להיות אסטרונאוט?! אמרתי לו תפסיק לבלבל לי את המוח. אין לי זמן לבדיחות. הוא אמר לי: 'מפקד חיל האוויר ביקש מאיתנו לאתר אסטרונאוט'. ביקשתי זמן להתייעץ עם אשתי. השבתי תשובה בבוקר. בהמשך נעשה תהליך איוש רגיל בחיל האוויר כמו לכל תפקיד אחר, ואני נבחרתי לתהליך הזה".

האסטרונאוט הישראלי הראשון

משפחת רמון יצאה בתחילת 1998 לארה"ב, אילן הצטרף לנאס"א והחל להתאמן איך להיות אסטרונאוט בחלל ולבצע את התפקיד המיועד לו: מומחה מטען ואחראי על ביצוע מדעי לחקר אירוסולים באוויר (ניסוי שתוכנן ע"י צוות מאוני' ת"א) כחלק ממחקר שעורכת נאס"א על אקלים כדור הארץ.

כמו לכל משימה בחייו אילן השקיע את כל רצינותו, שאפתנותו ומרצו במשימה הבאה בחייו ולמד את כל התורה על בוריה.

אילן התאמן למשימה האישית שלו ותפקידו אך גילה בקיאות רבה גם בהסתת מעבורת החלל בסימולטורים המתוחכמים שלה.

הטיסה לחלל נדחתה פעמים רבות ומשיקולים שונים עד שלבסוף נקבע תאריך היעד הסופי ה 16 לינואר 2003

בריאיון לקראת השיגור אמר אילן "הסיכוי של תאונה בחלל הוא מאוד קטן, לפני 30 שנה בדיוק התגייסתי, ומאז אני טס. הייתי מעורב בתאונות, מהן שתיים רציניות, נאלצתי לנטוש מטוסים, אבל תודה לאל יצאתי בשלום. תאונות ופחד - זה כבר מאחורי".

עוד אמר רמון כי "נושא הבטיחות בנאס"א הוא מעל כל דבר אחר. המעבורת בנויה ממערכות של גיבוי על גיבוי על גיבוי על גיבוי. הסיכוי לתאונה הוא מאוד קטן, ולמרות זאת, פעמים רבות השיגורים נדחים. לכן, מבחינת

הבטיחות אני מאוד שקט... אני מתנצל, אני לא מפחד".
ב 16 לינואר 2003 בשעה 15:39 המריאו אילן רמון וחבריו על מעבורת החלל קולומביה אל החלל. המשימה כללה עבודות מחקר מתחומי המיקרו כבידה ומדעי כדור הארץ בסדר-גודל עולמיים. אחת מהמשימות, וידאו שהוסרט למטרת חקירת אבק אטמוספרי, יתכן כי גילתה תופעה אטמוספרית חדשה המכונה TIGER (ראשי תיבות של Transient Ionospheric Glow Emission in Red).

במהלך שהותו בארה"ב ובמהלך המשימה נחשפה דמותו ואישיותו של אילן לציבור הרחב שהלך שבי אחרי האיש התמיד מחייך, שקט, אופטימי, רציני ומקצוען.

במהלך כל היממה שידרו אמצעי התקשורת את צוות המעבורת ברגעיהם השונים.

זכורה היטב השיחה המתקשרת של אילן רמון עם ראש הממשלה דאז אריאל שרון.

אילן רמון הפליא להופיע וכבש את המסך הקטן ואת ליבם של תושבי המדינה שחשו גאווה גדולה בניציגה הראשון של מדינת ישראל בחלל.

אילן רמון לקח עימו לחלל חפצים שונים המייצגים את החברה הישראלית. ביניהם: תמונה עם סמל המדינה, דגל חיל האוויר, דגלון עם סמל סוכנות החלל הישראלית, אבן עם סמל אוניברסיטת תל אביב, דגלון עם סמל מוזיאון חיל האוויר, דגלון עם סמל העיר רמת גן - עיר הולדתו, דגלון עם סמל העיר באר שבע - העיר בה גדל, דגלון עם סמל בית הספר "בליך" - הממוקם בשכונת מגוריו רמת חן ובו ילמדו ילדיו כשיחזרו לארץ, ציור שצייר פטר גינו נער בטרזין ופורסם בעיתון הנוער ודס נלקח ממוזיאון האמנות של "יד ושם", ספר תורה קטן שקיבל מניצול השואה פרופסור יוסף יהויכין ומטבע של שמינית השקל מהמרד הגדול.

בתפקידו במעבורת השתתף רמון בתפעול ניסוי האבק הישראלי, שתוכנן באוניברסיטת תל אביב במטרה לחקור כיצד משפיעות סופות אבק על המזרח התיכון, וכן ניסויים נוספים בתחומי הביולוגיה והפיזיקה.

המעבורת שהתה בחלל סה"כ 15 ימים ו 22 שעות, עברה 10.6 מיליון קילומטרים והקיפה את כדור הארץ 255 פעמים בגובה 307 ק"מ מעל פני הים.

במשך כל הזמן הזה לא אילן ולא חבריו ידעו על האסון הממשמש ובא... בבוקר היום הרביעי התעורר אילן לשירה של המשוררת רחל "התשמע קולי" אותו שלחה רונה אשתו מתוך אהבתה, געגועיה ודאגתה לאיש שלה בחלל.

השיר הושמע שוב ושוב והפך מעין המנון המשימה וריגש את כולם כאחד. לא רונה ולא אף אחד אחר יכול היה לשער איזה משמעות מצמררת יקבל השיר הזה מספר ימים לאחר מכן...

התשמע קולי

התשמע קולי, רחוקי שלי,

התשמע קולי, באשר הנך

קול קול קורא בעז, קול בוכה בדמי

ומעל הזמן מצווה ברכה

תבל זו רבה ודרכים בה רב.

נפגשות לדך, נפרדות לעד.

מבקש אדם, אך כושלות רגליו,

לא יוכל למצוא את אשר אבד.

אחרון ימי כבר קרוב אולי,

כבר קרוב היום של דמעות פרידה,

אחכה לך עד יכבו חיי,

כחכות רחל כחכות רחל כחכות רחל....

לדודה... התשמע קולי רחוקי שלי.

ביום 01 לפברואר 2003 החלה מעבורת החלל לחזור לכדור הארץ, 300 אורחים מישראל הוטסו ליוסטון טקסס בארה"ב על מנת לחזות בנחיתתה ולקבל את אילן רמון ביניהם, אשתו רונה וילדיו בציפייה לחבקו לכשישוב כולו עטור בתהילה. אביו אליעזר וולפרמן ז"ל שהה באולפן ערוץ 2.

16 דקות לפני הנגיעה בקרקע ניתק עימה הקשר והיא החלה להתפרק עם כניסתה לאטמוספירה והתפוצצה – כל צוות המעבורת ניספה ביניהם גם אילן רמון ז"ל.

שרידי גופתו של אילן רמון אותרו בין שרידי המעבורת שהתפזרה על חלקים

מינהל הסוכנות. הנוכחים בטקס סיפרו כי בהספד שנשא האב, אליעזר וולפרמן, לזכר בנו האסטרונאוט, הוא השווה אותו למשה רבנו: "גם אילן, כמו משה, הגיע עד לארץ המובטחת.

משה ראה אותה ולא נכנס אליה, ואילן הצליח להיכנס, אך לא בדרך בה קיווינו". בנוסף לאב, נשאו דברים גם מפקד חיל האוויר, הרמטכ"ל ונציג נאס"א.

רונה, אלמנתו של רמון, ביקשה להשמיע במהלך ההלווייה את השיר "דמייך" של ג'ון לנון, כפי שהושמע במעבורת "קולומביה". ברקע הושמעו קולותיהם של האסטרונאוטים, בהם זה של רמון ז"ל באנגלית ובעברית. את הטקס חתם מטס של ארבעה מטוסי F-16, שטסו בגובה נמוך מעל בית העלמין. במהלך המטס עזב אחד המטוסים את המבנה כסמל להליכתו של אילן מבלי לשוב לצד הקבר הניחו בני המשפחה תיבה, עליה נכתב 'מכתבים לאילן', ובתוכה יוכלו המבקרים להשאיר מכתבים לרונה, הילדים ובני המשפחה. שעה ארוכה לאחר שהסתיים טקס הלוויה נותרה רונה, אלמנתו של אילן רמון ז"ל, ליד קברו הטרי. לצידה ניצבו מספר מועט של בני משפחה שכמוה מיאנו להינחם. בחוץ ניצבו עשרות אנשים שבאו מכל רחבי הארץ לחלוק לאילן רמון כבוד אחרון.

אחרי מותו, עוטר אילן רמון ז"ל באות הערכת הרמטכ"ל, אסטרואיד 51828 נקרא על שמו, כמו גם מרכז החלל הישראלי, רחובות בערים שונות בארץ, מבנים ומתקנים שונים, כל עיר והייחוד שלה כל מוסד ודרכו שלו להנציח את....

האסטרונאוט הישראלי הראשון – אל"מ אילן רמון ז"ל.

נרחבים של טקסס והובאו לישראל יחד עם חפציו שנמצאו באזור. בסרט לזכרו בבימויו של נפתלי גליקסברג, שהוקרן בערוץ השני במלאת שנה לאסון הקולומביה, הוצג לראשונה יומנו של אילן רמון, 'יומן האסטרונאוט' אותו כתב במשך ימי שהותו בחלל. שבועות אחדים לאחר האסון גילה גשש אינדיאני, שחיפש בטקסס אחר שרידי המעבורת, דפים מתפוררים בעברית. הסתבר שבאורח נס שרד היומן חוס של 1,800 מעלות בזמן הפיצוץ שהתחולל כאשר המעבורת טסה בגובה 60 ק"מ, והצליח להגיע לקרקע כמעט בשלום, כשהוא חרוך מעט. גם האינדיאנים וגם אנשי נאס"א לא הצליחו להבין מה מכילים הדפים. אחד מחוקרי נאס"א ביקש להעביר את דפי היומן לרונה רמון, אשתו של אילן, ששהתה אז ביוסטון. רונה זיהתה מיד שכתב-היד ששרד את התופת והאש הוא של בעלה. ההתרגשות הייתה עצומה. עד אותו רגע לא ידעה רונה שאילן כתב בחלל יומן אישי, שלו קרא בפשטות: 'יומן אסטרונאוט. אילן רמון'.

המדובר במספר עמודים מתוך היומן, שבהם תיעד את חוויותיו מאז השיגור ועד היום השישי למסעו בחלל. אחד הדפים המרגשים יותר מבין שמונת הדפים שנמצאו ושוחזרו בעזרת המחלקה לזיהוי פלילי של משטרת ישראל, היה דף עליו כתב אילן רמון את מילות הקידוש לליל שבת. הוא גם טרח לנקד בכתב ידו את האותיות כדי שלא לטעות בהגייתן. עוד שרדו את האסון דגל חיל האוויר וספר תנ"ך.

ב 11 לפברואר 2003 האסטרונאוט הישראלי, אל"מ אילן רמון, נטמן בבית העלמין בנהלל, על פי בקשת משפחתו, בטקס צבאי צנוע, בחוג המשפחה וידידים, ללא השתתפות מנהיגי מדינה והקהל הרחב וללא סיקור תקשורתי.

בהלווייה נכחו הרמטכ"ל, מפקד חיל האוויר ונשיא המדינה לשעבר עזר וייצמן ורעייתו. נאס"א שלחה להלווייה שני נציגים, ביניהם ראש המטה של

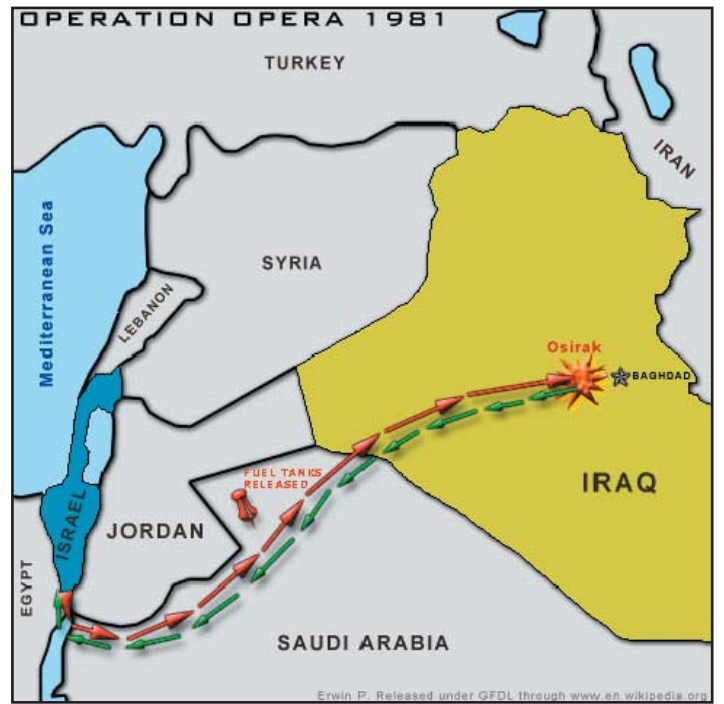
מסדר הכנפיים של קורס 75, אילן רמון החניך המצטיין מוביל את הטור מצדע.

1980 - ראשוני טייסי ה-F-16 של ישראל במהלך קורס ההסבה בארה"ב. מימין: רני פלק, אילן רמון ז"ל, דובי יופה ועמוס ידלין

טייסי הניצים לפני התקיפה, אילן רמון עומד משמאל.

נתיב הטיסה והחזרה של מבצע אופרה אותו תכנן אילן רמון.

אילן רמון בנץ 243 בדרך לבגדאד, ציור מאת עמוס דור.

מפקד הטייסת אילן רמון בחזרה מגיחה.

משפחת רמון - מימין: רונה, גדי אחיו של אילן וילדיו, טל, אילן, אסף ויפתח.

אילן רמון מבצע את אחד הניסויים בחלל.

האסטרונאוט הישראלי הראשון.

מעבורת החלל המתפרקת עם כניסתה לאטמוספירה.

אילן רמון וחבריו מרחפים ומחייכים ביחידת המגורים שבמעבורת.

מטס הכבוד של רביעיית ה-F-16.

ארוןו של רמון נישא ע"י קצינים.

